

Вінніченко І. А.

курсантка 4-го курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України, Донецький державний університет внутрішніх справ

Пекарський С. П.

к. ю. н., доцент, доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності та інформаційної безпеки, Донецький державний університет внутрішніх справ

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ ВЕРБУВАННЯ ДІТЕЙ ДЛЯ ВЧИНЕННЯ ТЕРОРИСТИЧНИХ АКТИВ

В умовах повномасштабної агресії росії проти України спецслужби країни-агресорки намагаються здійснити вербовку українських дітей через соціальні мережі та віртуальні ігри до вчинення терористичних актів. З метою запобігання вербовки дітей, недопущення вчинення дітьми терористичних актів, документування фактів злочинної діяльності представників спецслужб країни-агресорки правоохоронні органи України здійснюють комплексні заходи.

З урахуванням вікових особливостей дітей до вирішення даної проблеми залучаються представники різних підрозділів Національної поліції України. Співробітники кримінальної поліції, ювенальної превенції, служби освітньої безпеки взаємодіють із співробітниками Служби безпеки України при проведенні спільних стабілізаційних та безпекових заходів. Спільна діяльність правоохоронців серед осіб, які не досягли повноліття, тобто з дітьми має правове регулювання.

По-перше, згідно статті 51 Конституції України дитинство охороняється державою [1, ст. 51]. Правове регулювання базується на конституційних засадах, зокрема про невід'ємне право на життя (ст. 27), право на повагу до гідності (ст. 28), право на свободу та особисту недоторканність (ст. 29) [1].

По-друге, норми Кримінального кодексу України визначають підстави кримінальної відповідальності за сприяння вчиненню терористичного акту, за вербування або використання дитини для участі у збройному конфлікті, воєнних діях тощо [2]. Норми Кримінального процесуального кодексу України визначають особливості та порядок кримінального провадження, розпочатого за фактом здійснення вербовки дитини чи вчинення дитиною терористичного акту [3].

По-третє, Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» визначає повноваження уповноважених підрозділів на здійснення оперативно-розшукової діяльності з метою протидії злочинності [4].

По-четверте, Закони України, які визначають правові засади діяльності органів і служб у справах дітей та спеціальних установ для дітей, на які покладається здійснення соціального захисту і профілактики правопорушень серед осіб, які не досягли вісімнадцятирічного віку: «Про охорону дитинства» [5], «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» [6] тощо. Стаття 5 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» визначає зобов'язання уповноважених підрозділів Національної поліції щодо роботи з дітьми [6, ст. 5]. Серед загального переліку зобов'язань поліції нами визначені зобов'язання, зокрема:

- проводити роботу щодо запобігання правопорушенням дітей;
- виявляти, припиняти та розкривати кримінальні правопорушення, вчинені дітьми, вживати з цією метою оперативно-розшукових і профілактичних заходів, передбачених чинним законодавством;
- розглядати у межах своєї компетенції заяви і повідомлення про правопорушення, вчинені дітьми;
- виявляти причини та умови, що сприяють вчиненню правопорушень дітьми, вживати в межах своєї компетенції заходів до їх усунення;
- брати участь у правовому вихованні дітей;
- виявляти дорослих осіб, які втягують дітей у злочинну діяльність, проституцію, пияцтво, наркоманію та жебрацтво;
- здійснювати згідно з чинним законодавством гласні та негласні оперативно-розшукові заходи з метою розкриття кримінальних правопорушень, вчинених дітьми або за їх участю, тощо [6, ст. 5].

По-п'яте, нормативно-правові акти, що регламентують діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, воєнних адміністрацій щодо запобігання втягнення дітей у злочинну чи іншу антигромадську діяльність. Так Указом Президента України «Про додаткові заходи щодо захисту прав дітей в умовах збройної агресії проти України» № 859 від 24 листопада 2025 року зазначена невідкладність здійснення системних та дієвих заходів, спрямованих на протидію порушенням прав дитини внаслідок збройної агресії росії проти України, зокрема впливу на безпеку, освіту, забезпечення ефективного розслідування порушень прав дітей внаслідок збройної агресії росії проти України, у тому числі фактів вербування або використання дитини для участі у збройному конфлікті, воєнних (бойових) діях [7].

Проводячи аналіз правових засад протидії вербування дітей до вчинення терористичних актів зазначаємо, що чинне законодавство України визначає принципи верховенства права, законності, забезпечення прав дитини при здійсненні оперативно-розшукової діяльності. В системі

правового регулювання особливе місце займають Закони України: «Про оперативно-розшукову діяльність» та «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», які є базовими для організації діяльності підрозділів поліції щодо протидії вчинення злочинів особами, які досягли віку притягнення до кримінальної відповідальності, в тому числі, які пов'язані з вербовкою дітей для вчинення терористичних актів.

Список літератури

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Дата оновлення: 1 січня 2020 року. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к96-вр#Text>.

2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. Дата оновлення: 17 липня 2025 року. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI Дата оновлення: 9 серпня 2024 року. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

4. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII. Дата оновлення: 9 серпня 2024 року. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.

5. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III. Дата оновлення 6 липня 2025 року. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>.

6. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24 січня 1995 року № 20/95-В. Дата оновлення: 3 серпня 2023 року. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-вр#Text>.

7. Про додаткові заходи щодо захисту прав дітей в умовах збройної агресії проти України: Указ Президента України № 859 від 24 листопада 2025 року. *Вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/859/2025#Text>.